

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul de lege
privind Fondul național al culturii

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege privind Fondul național al culturii este elaborat și se promovează de către Ministerul Culturii.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

În conformitate cu prevederile Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 90/2023, acțiunea 16.3, Ministerul Culturii a inițiat procesul de elaborare a proiectului de lege privind Fondul național al culturii, care stabilește crearea unui nou mecanism de susținere financiară a sectorului cultural independent și privat din domeniul artelor și industriilor creative din Republica Moldova (Fondul național al culturii).

Necesitatea adoptării și implementării unui nou mecanism de susținere financiară rezultă din faptul că pe parcursul mai multor ani, Republica Moldova se confruntă cu o serie de provocări politice, economice și socio-culturale acute. În primul rând, efectele negative ale situației economice și-au pus amprenta asupra organizațiilor de cultură și a oamenilor de creație, principalii promotori și protectori ai patrimoniului și valorilor culturale.

Este bine cunoscut faptul că, în Republica Moldova, statul este responsabil de activitatea culturală și finanțarea instituțiilor și organizațiilor culturale, se realizează, în mare parte, din bugetul de stat și bugete locale. Resursele statului pe dimensiunea culturală au fost și sunt încă extrem de modeste, iar cultura națională a traversat perioade în care a fost marcată de lipsa mijloacelor financiare în vederea realizării proiectelor și programelor culturale cu impact pentru societate. În situația economică cu perspective incerte, se impune atenția din partea statului către unul dintre cele mai vulnerabile sectoare, și anume sectorul cultural național.

Ca urmare a examinării experienței internaționale, există mai multe modele și mecanisme de finanțare a culturii, care pot servi drept inițiative de succes și de bune practici. În state precum, România, Ucraina, Croația și țările baltice, există fonduri culturale naționale care au devenit eficiente în timp și funcționale. Deși aceste fonduri au luat forme diferite, în funcție de fiecare țară, totuși acestea au multe în comun. Spre exemplu, în unele țări, sarcina financiară cade pe umerii statului, iar în altele, pe umerii antreprenorilor și donatorilor.

Practica instituirii și funcționării cu succes a unor Fonduri similare din statele membre ale Uniunii Europene și din afara acesteia, demonstrează necesitatea, precum și utilitatea fondurilor culturale naționale. Raportându-ne la schimbările care s-au produs la nivel internațional în domeniul sectorului cultural, precum și ținând cont de specificul, situația și condițiile actuale existente la nivel național, necesitatea creării unui Fond cultural național este mai mult decât iminentă. Totodată, necesitatea elaborării proiectului urmează să se realizeze și în contextul angajamentelor internaționale asumate de către Republica Moldova privind apropierea graduală a normelor naționale cu cele europene, precum și conturarea continuă a politicilor conexe instituțiilor și organizațiilor de cultură din toate statele membre ale Consiliului Europei și Uniunii Europene.

Proiectul de lege privind Fondul național al culturii are ca scop dezvoltarea armonioasă a tuturor domeniilor culturii din Republica Moldova, prin mecanisme specifice de susținere financiară a programelor, proiectelor culturale și editoriale, precum și a creatorilor, artiștilor și profesioniștilor din domeniu. În contextul capacitării statutului de țară-candidat pentru aderare la Uniunea Europeană, prezentul proiect de lege propune apropierea graduală a normelor naționale cu cele ale Uniunii Europene, prin urmare, vine să contureze politici conexe sectorului cultural, așa precum:

- UNESCO Convenția pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale (Decizia Consiliului din 18 mai 2006 privind încheierea Convenției pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale);
- Rezoluția Consiliului din 25 iulie 1996 privind accesul tuturor cetățenilor la cultură;
- Rezoluția Consiliului și reprezentanților Guvernelor Statelor Membre, reuniți în cadrul Consiliului din 14 decembrie 2002 privind planul de acțiuni pentru mobilitate;
- Rezoluția Consiliului din 21 ianuarie 2002 privind rolul culturii în dezvoltarea Uniunii

Europene;

- Informații de la Comisia UE - Premiul literar european - reguli de organizare și Premiul Informații de la Comisie - Premiul pentru traduceri europene - reguli de organizare;

- Rezoluția Consiliului din 26 mai 2003 privind aspectele orizontale ale culturii: creșterea sinergiilor cu alte sectoare și acțiuni comunitare și schimbul de bune practici privind dimensiunile sociale și economice ale culturii;

- Rezoluția Consiliului și a miniștrilor culturii reuniți în cadrul Consiliului din 17 mai 1993 privind promovarea traducerii operelor dramatice europene contemporane;

- Concluziile Consiliului din 17 iunie 1994 referitoare la elaborarea unui plan de acțiuni comunitar în domeniul patrimoniului cultural, etc.

În anul 2022, un raport al lui Veaceslav Reabcinschii, cercetător și expert în politici culturale, menționa cercetarea *Fondul de Cultură – un model sustenabil pentru Republica Moldova* – o prezentare a rezultatelor cercetării efectuate în baza analizelor și modelele de funcționare a fondurilor de cultură din 4 țări: Croația, Estonia, România și Ucraina. De asemenea, în anul 2022, participanții Laboratorului Internațional “Regândirea designului instituțional al finanțării publice bazate pe proiecte pentru cultură în regiunea vecinătății de est” au elaborat un raport final și un set de recomandări pentru viitorul proiect de lege al Fondului Culturii din Republica Moldova.

<https://drive.google.com/file/d/1TivL8v8TGvSexhDLgvxPLfEMrHocC6b0/view>

Finalitățile urmărite sunt orientate spre fundamentarea unor norme care vor stabili modul de alocare, utilizare și evidență a mijloacelor financiare prevăzute în bugetul de stat destinate finanțării proiectelor culturale și editoriale.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul de lege nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de lege prevede modul de constituire, organizare și funcționare a Fondului național al culturii, evaluarea și selectarea proiectelor ce sunt finanțate din mijloacele acestui fond. În acest sens, evidențiem elementele noi:

- 1) noțiuni care se utilizează în proiectul de lege, precum *activitate editorială, beneficiar, finanțare, proiect cultural*;
- 2) obiectivele proiectului de lege, sursele de formare a Fondului și principiile de alocare a mijloacelor Fondului;
- 3) stabilirea condițiilor, normelor și procedurilor de atribuire a finanțării din bugetul de stat pentru proiecte culturale și editoriale implementate de către diverse categorii de solicitanți/beneficiari, care au ca obiect de activitate un complex de acțiuni specifice domeniilor culturale, inclusiv editoriale, relaționate pentru îndeplinirea unui scop cultural și realizate într-o perioadă determinată de timp;
- 4) atribuțiile Guvernului în procesul de formare și gestionare a fondului;
- 5) stabilirea instituției de implementare, organizarea activității și atribuțiile instituției de implementare;

Misiunea principală a Fondului național al culturii va fi finanțarea proiectelor ce susțin creația contemporană și valorizarea patrimoniului, va contribui la buna înțelegere a fenomenelor artistice precum și la accesul cât mai larg al publicului la cultură.

Modalitatea de finanțare a proiectelor din sursele Fondului va fi aprobată de Guvern, iar mijloacele acestuia vor fi utilizate pentru finanțarea proiectelor culturale din următoarele poziții și domenii de intervenție:

- programe de susținere a organizațiilor necomerciale;
- programe de susținere a activității editoriale și de traduceri literare;
- programe de susținere a revistelor culturale;
- programe de susținere a domeniului arte;
- programe de dezvoltare culturală locale;
- programe de rezidență și mobilitate artistică și culturală.

În continuare, se urmărește ca Fondul să fie gestionat de către o instituție implementatoare, subordonată Ministerului Culturii, și anume Centrul Național de Educație prin Artă, care necesită a fi reorganizat și va funcționa și asigura anumite principii de activitate, va aplica un proces transparent de evaluare și selecție, va implementa un sistem de repartizare a mijloacelor financiare atât instituțiilor culturale, cât și persoanelor fizice, dar și ONG-uri care creează artă. Prin urmare, Fondul național al culturii va reprezenta un mecanism de conectare a sectorului public cu sectorul civic și privat.

Punerea în aplicare a prevederilor prezentului proiect de Lege va contribui la promovarea principiilor democrației participative, buneii guvernări, la implementarea bunelor practici în domeniul cooperării dintre societatea civilă și autoritățile publice centrale/locale, precum și va asigura dezvoltarea organizațională a sectorului asociativ prin sporirea gradului de transparență, coerență și sustenabilitate în promovarea dezideratelor de interes public.

5. Fundamentarea economico-financiară.

La etapa actuală, în bugetul Ministerul Culturii și în CBTM 2024-2026, aprobat prin HG nr.408/2023 sunt estimate/prevăzute mijloace financiare în valoare totală de 11,8 mln lei, necesare implementării prevederilor prezentului proiect de lege, doar pentru subvenționarea proiectelor culturale implementate de organizațiile necomerciale, cu suma de 7,4 mln lei și suma în valoare de 4,4 mln lei pentru proiecte editoriale. Pentru pozițiile: *programe de susținere a activității editoriale și de traduceri literare, programe de susținere a revistelor culturale, programe de susținere a domeniului arte, programe de dezvoltare culturală locale și programe de rezidență și mobilitate artistică și culturală* sunt necesare a fi identificate programe și resurse financiare suplimentare în sumă de 42,5 mln. lei. Pentru realizarea prevederilor prezentului proiect de lege vor fi necesare alocarea mijloacelor financiare în baza propunerilor de buget înaintate de către Ministerul Culturii atât la etapa proiectului Legii bugetului de stat pentru anul 2024 (*la subprogramul 8504 „Susținerea culturii scrise” și subprogramul 8502 „Dezvoltarea culturii”*), cât și la etapa elaborării Cadrului bugetar pe termen mediu 2025-2027.

Ce ține de implementarea prevederilor prezentului proiect de lege, Ministerul Culturii a intervenit la etapa elaborării proiectului bugetului de stat pentru anul 2024, cu solicitarea (*nr. 08/2-09/2281 din 28 august 2023*) de alocări suplimentare la limitele stabilite pentru anii 2024 – 2026, către Ministerul Finanțelor, în sumă de 42,5 mln. lei anual, cu propunerea - Crearea unui program nou - Fondul Național al Culturii cu 6 activități, precum urmează:

- 1.Proiecte ale organizațiilor necomerciale – 15,0 mln. lei;
- 2.Proiecte editoriale și de traduceri literare – 5,0 mln. lei;
- 3.Proiecte ale revistelor culturale – 1,0 mln. lei;
- 4.Proiecte ale artelor spectacolului – 10,0 mln. lei;
- 5.Proiecte de dezvoltare culturală locală – 10,0 mln. lei;
- 6.Proiecte de rezidență și mobilitate artistică și culturală – 1,5 mln. lei

Totodată, se urmărește crearea instituției de implementare prin reorganizarea Centrului Național de Educație prin Artă, instituție subordonată Ministerului Culturii. Numărul de unități a Centrului de Educație prin Artă va fi suplimentat din contul unităților de personal care sunt aprobate din domeniul culturii, ceea ce nu generează majorări de resurse financiare. Precizăm faptul că, impactul financiar va fi zero, întrucât cheltuielile de personal vor fi acoperite din contul resurselor Ministerului Culturii aprobate.

În continuare, Centrul Național de Educație prin Artă, va fi reorganizat, prin atribuirea de sarcini și funcții noi, fapt ce va asigura implementarea unui sistem de repartizare a mijloacelor financiare. Regulamentul de organizare și funcționare a Centrului Național de Educație prin Artă, precum și efectivul-limită al instituției, va fi aprobat prin Hotărâre de Guvern.

Respectiv, impactul economico-financiar este estimat la 42,5 mln. lei, cheltuieli suplimentare din bugetul de stat.

6. Modul de încorporare în sistemul actelor normative în vigoare.

Aprobarea proiectului de lege va implica aprobarea unor acte normative secundare noi. Guvernul urmează să aprobe:

- 1) Regulamente de desfășurare a concursurilor proiectelor culturale și editoriale ale beneficiarilor, conform domeniilor financiare, precum și stabilirea modalității de finanțare a proiectelor din sursele Fondului;

- 2) Regulamentul de organizare și funcționare a instituției de implementare, precum și efectivul-limită al instituției implementatoare;
precum și modificarea următoarelor acte normative:
- 3) Modificarea Hotărârii de Guvern Nr. 256/2013 cu privire la aprobarea unor acte normative pentru implementarea Legii nr. 228 din 25 noiembrie 2011 pentru modificarea și completarea Legii nr. 939-XIV din 20 aprilie 2000 cu privire la activitatea editorială;
- 4) Statutul și structura organizatorică a Centrului Național de Educație prin Artă, aprobat prin Ordinul ME, Nr. 227/2015.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și în vederea elaborării actelor normative, anunțul despre inițierea procesului de elaborare a proiectului de lege privind Fondul național al culturii a fost plasat pe platforma particip.gov.md - <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-procesului-de-elaborare-a-proiectului-hotararii-guvernului-pentru-aprobarea-proiectului-de-lege-privind-fondul-national-al-culturii/11302> și pagina web oficială a Ministerului Culturii.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul urmează a fi suspus expertizei anticorupție, iar constatările acesteia vor fi incluse după recepționarea expertizei.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul de lege nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene și nu cade sub incidența altor expertize de compatibilitate, necesare de a fi efectuate, în condițiile Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul urmează a fi suspus expertizei juridice, iar constatările acesteia vor fi incluse urmare a procedurii de avizare.

11. Constatările altor expertize

Proiectul a fost supus consultării prealabile cu Ministerul Finanțelor, iar propunerile și recomandările autorității sunt incluse parțial în proiectul de lege, Analiza de impact și Nota informativă.

Secretar de stat



Andrei CHISTOL